

DE HEERIAAN

Contactblad van de Congregatie Dochters van Maria en Joseph
Zusters van de Choorstraat

JAARGANG 46
VOORJAAR 2017

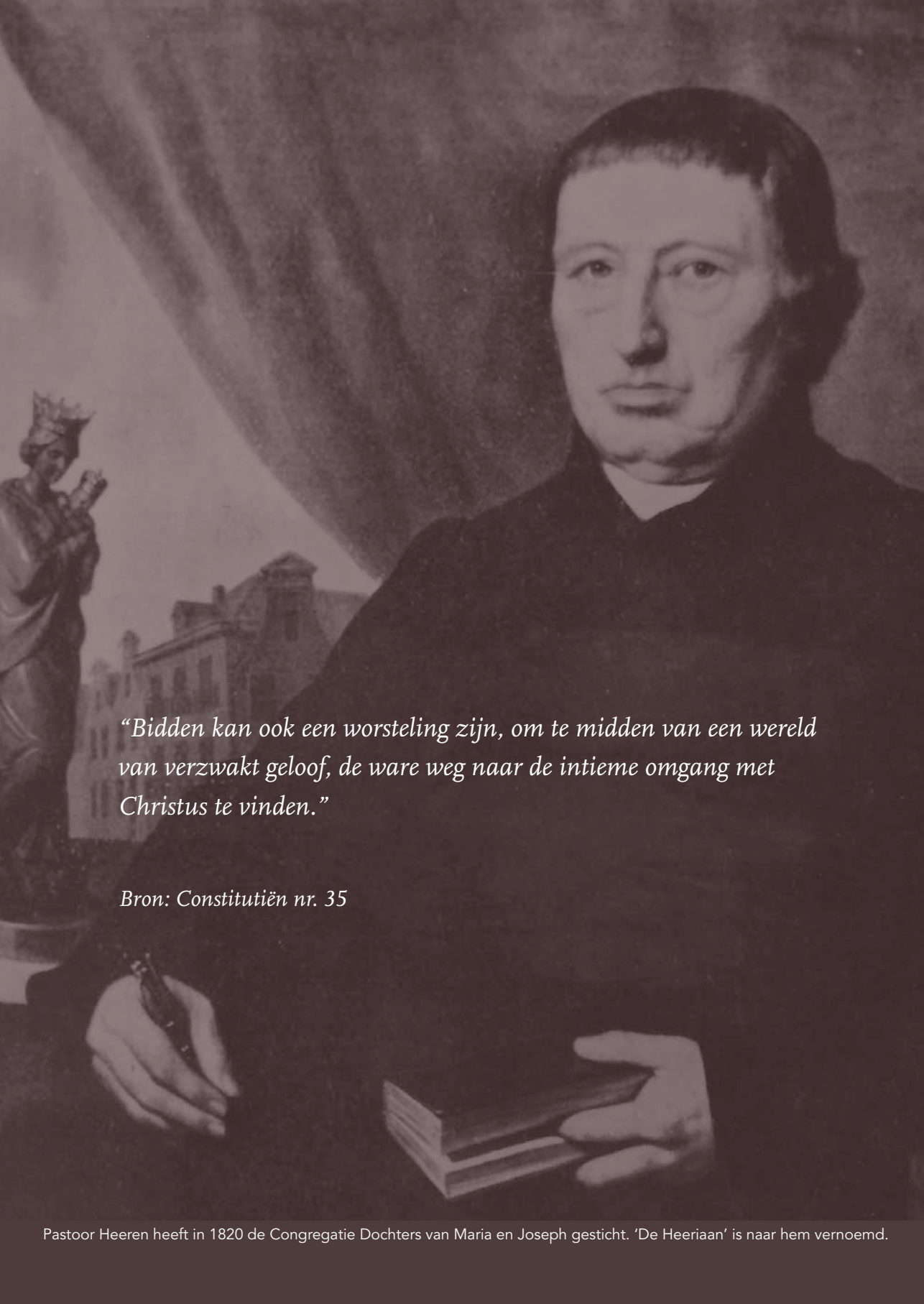
1

- Dood
- Pasen, verrijzenis en nieuw leven
- Liturgisch Vaatwerk

IN
MINI
BUS
CHARI
TAS

“Bidden kan ook een worsteling zijn, om te midden van een wereld van verzwakt geloof, de ware weg naar de intieme omgang met Christus te vinden.”

Bron: Constitutiën nr. 35

Voorwoord	4
Indonesië	
• <i>Kenalan: Zuster Marga</i>	5
• <i>De rol van de religieuzen in Indonesië</i>	8
Vroeger – Nu	
• <i>Algemene Oversten DMJ – deel 8b</i>	12
• <i>Liturgisch vaatwerk deel 1 van 3</i>	16
• <i>Mijn jaren in Congo deel 1 van 3</i>	18
• <i>Habijten</i>	20
Actualiteiten	
• <i>De Wonderlijke Klim</i>	22
• <i>Op kleine schaal bijdragen aan het leven</i>	24
• <i>Het eerste jaar ‘Vrouwen DMJ’</i>	26
• <i>Gruts</i>	30
Iconen	
• <i>De Mirredragende vrouwen bij het graf van Christus</i>	32
Column van Zuster Lisette	
• <i>Dood</i>	34
Overweging door Zuster Augusta	
• <i>Pasen, verrijzenis en nieuw leven</i>	38
In Memoriam	
• <i>Zuster Gerarda van de Broek</i>	40
Agenda	42
Colofon	43

Voorwoord

De overbekende Bijbeltekst van Paulus over de onbaatzuchtige Liefde (uit zijn brief aan de Korinthiërs 13, 4 - 7) moge passend zijn als beginwoorden van de eerste Heeriaan in het jaar 2017.

“De liefde praalt niet, verbeeldt zich niets, is geduldig, rekent het kwade niet aan, vindt vreugde in de waarheid”.

Met deze woorden instemmen, ze beleven, invullen en beoefenen; begaan zijn met mensen in hun lot; bezorgd en bekommerd zijn om mensen, die hun lot niet kunnen dragen.

Menslievendheid is hiervoor het meest treffende woord.

Zuster Til Lagerberg
Redactie Heeriaan

Vanwege het Kapittel zal er in juni 2017 geen Heeriaan verschijnen. Dat betekent dat het eerstvolgende nummer medio september bij u op de mat ligt.

KENALAN (*Een bekende*)

Elk kwartaal een kennismaking met één van onze Indonesische Zusters, deze keer:

Zuster Marga Sri Marganingsih

Biodata (Personalia)

Zuster Marga, geboren als Sri Marganingsih Margareta op 20 juli 1959 in Sedayu op (Midden)Java als het jongste kind van tien. De nu 57-jarige Zuster Marga trad in op 7 juli 1985.

5

Een eerste kennismaking

“Ik ben het jongste kind van Florentinus Amir Harjodisastro en Murni Harjodisastro. Mijn (overleden) ouders hadden tien kinderen, zeven jongens en drie meisjes.

1. De oudste was mijn zus Florentina, zij is overleden. Florentina had vijf kinderen, waarvan er één priester is geworden.
2. Daarna kwam mijn oudste broer Suitbertus. Hij was gedurende zijn leven trapnist, maar hij leeft niet meer.
3. Daarna volgde mijn broer Bonifasius, ook hij is overleden en liet een echtgenote en vijf kinderen achter.
4. De vierde was eveneens een jongen en heette Fx. Suharyono. Hij overleed op tweejarige leeftijd.
5. Daarna werd mijn broer Suroso geboren, hij is getrouwd, heeft geen kinderen en geeft les aan de Universiteit in Bandung.
6. Het zesde kind in ons gezin is mijn broer

Henrikus. Hij is getrouwd en werkt als notaris in Klaten.

7. Nummer zeven is mijn broer Mgr. Ign. Suharyo. Hij is aartsbisschop van Jakarta.
8. De jongste van de jongens is Johannes, een inmiddels gepensioneerd bankemployee in Jakarta. Hij is recent overleden en liet een vrouw en twee kinderen achter.
9. De negende is de zus boven mij, Christina. Zij is net als ik zuster geworden, maar dan bij de Franciscanessen.
10. En tenslotte, kwam ik ter wereld.”

Een nadere kennismaking

Wat was uw eerste kennismaking met de Zusters PMY en op welk moment besloot u zelf te kiezen voor PMY? Beschrijf de situatie en wat u erbij voelde.

“Voordat ik intrad had ik mijn master

>

behaald in de Indonesische taal en letterkunde en werkte ik al drie jaar als lerares in Semarang. Maar ondanks het goede salaris en de zelfstandigheid die me dat brachten, voelde ik me daar niet echt op mijn plaats. Liever wilde ik de Heer danken voor al het goeds dat ik van Hem kreeg en ik wou graag naar het klooster gaan. Waarom bij de Congregatie PMY? Ik heb brieven geschreven naar diverse congregaties. De snelste reactie kreeg ik van PMY (Zuster Antonie). Ik trad in en ben tot op de dag van vandaag gebleven. Ik ken PMY al sinds 1981 toen een vriendin van mij novice werd in Wonosobo”.

Hoe werd er in uw omgeving (ouders, broers, zussen, vrienden) gereageerd toen u ze vertelde dat u het klooster in wilde?

“Toen ik hen vertelde dat ik plannen had om het klooster in te gaan, was het hele gezin verbaasd en konden ze het niet geloven. Uiteindelijk lieten zij me gaan”.

Is het ook wel eens moeilijk om een zuster te zijn en te leven in gemeenschap? En wat is de kracht volgens u van het leven in gemeenschap? Wat betekent voor u een leven in het teken van geloof en spiritualiteit?

“Ik ben de Heer erg dankbaar, dat wij thuis, van kleins af aan, geleerd hebben om goed, gelovig en sociaal te leven. Als mens en als zuster, heb ik ook moeilijke tijden gekend. Ik vroeg toen aan God of dit echt mijn levensweg zou zijn. Maar dankzij de steun en gebeden van familie, vrienden en medezusters en dankzij de steun van God kon ik deze moeilijke tijden doorkomen. Ik ben God dankbaar om wie ik nu geworden ben”.

Wat is uw mooiste ervaring in uw werk ooit? En wat uw moeilijkste?

“God heeft mij geleerd nederig te blijven. De uitzending naar Timor Leste accepteer ik in de volle overtuiging dat Hij alles gaat voltooien. Nu woon ik op Timor Leste en geef daar onderwijs en begeleiding aan dove kinderen”. <

De rol van de religieuzen in Indonesië

door Frater Jan Koppens CMM

In het jaar 1991 schreef Pater Huub Boelaars OFM Cap een boek dat de titel kreeg: *'Indonesianisasi'*. Het gaat over de ontwikkeling binnen de katholieke kerk in Indonesië. Hij schildert de ontwikkelingen van een diasporagemeenschap (7e eeuw), de groei van een katholieke missie naar een zelfstandige kerk (1940-1961), die uitgroeide naar een Indonesische kerk.

Met die paar zinnen komen we bij het thema *'de rol van de religieuzen in de kerk van Indonesië'*. Ik leg daarbij de nadruk op de actieve lekenreligieuzen, die een zeer grote bijdrage leveren aan het uitbouwen van Zijn Rijk van liefde in de Gordel van Smaragd.

8

Frater Jan Koppens CMM

Uit de geschiedenis

Vele congregaties hebben rond het begin van de 20e eeuw - en dat op verzoek van toenmalige missiebisdommen - hun leden uitgezonden naar Indonesië. Hun werk was vooral gelegen in het onderwijs en de gezondheidszorg, in aandacht voor de kansarmen, waarbij onder andere gedacht kan worden aan mindervalide kinderen.

Vele religieuzen hebben in Indonesië tijdens de Japanse overheersing opgesloten gezeten in de zogenaamde Jappenkampen. Daar hebben ze geleden en gebeden, daar hebben ze samen met anderen ervan gemaakt wat er van te maken viel; daar zijn ook vele religieuzen gestorven door uitputting en epidemische ziekten.

Na de Tweede Wereldoorlog meldden zich in Indonesië jonge mannen en vrouwen aan, die lid wilden worden van een religieuze congregatie. Er werd gewerkt aan een opleiding voor het religieuze leven, vaak op een Hollandse leest geschoeid. Interculturalisatie was toen een nog onbekend begrip. Decenia lang was de vorming binnen religieuze instituten in handen van Nederlandse religieuzen.

In de tachtiger jaren van de vorige eeuw zag men dat de meeste opleidingen overgenomen werden door Indonesische leden. Het proces van Indonesianisatie begon haar vruchten af te werpen. Tegelijk zag je dat de leiding van school- en gezondheidsprojecten langzaam maar zeker toevertrouwd werd aan Indonesische medebroeders/-zusters. Parallel aan die ontwikkeling zag je dat vele congregaties de taak van overste (lokaal, regionaal en provinciaal) in handen legden van Indonesische leden. Die beweging mag ook gezien worden als een teken van volwassen- en gelijkwaardigheid binnen het eigen instituut. Zuster- en broederschap kregen meer handen en voeten.

Groei en stagnatie

Opvallend is dat de congregaties die vooral op Java werkten het eerst te maken kregen met een stagnatie of afname van het aantal kandidaten voor hun instituut. De redenen van die afname zijn veelledig: het kleiner worden van de gezinnen, meer studiemogelijkheden, toename van het materialisme en individualisme, urbanisatie en zich verliezen in grote projecten waarin zakelijkheid meer accent krijgt dan de spiritualiteit binnen de specifieke zending. Mensen voelen feilloos aan met welke motivatie een liefdewerk gedaan wordt.

Het uitzwermen naar andere gebieden binnen Indonesië zal alleen dan pas succesvol zijn in zoverre men aansluiting vindt met de lokale cultuur. Daar is een bepaalde vorm van nederigheid voor nodig. Is men in staat de deuren open te zetten voor invloeden van een andere etnische groep waarbinnen men woont en werkt? Tot op heden lijken enkele congregaties daarin succesvol te zijn, terwijl andere religieuzen die slag klaarblijkelijk niet kunnen binnenhalen. De laatstgenoemden blijft men als 'vreemden' beschouwen en dat in eigen land.

Vanuit een bepaalde spiritualiteit

Vele religieuze congregaties in Indonesië laten zich door Vincent Depaul inspireren. Het zijn zusters, broeders/fraters en paters. Verspreid over heel de archipel zie je in gemeenschappen en instellingen beelden van de 'Vader der Armen', Vincent Depaul. Deze religieuzen proberen zich te laten inspireren door zijn teksten en voorbeeld. Er branden 'Vincentiaanse vuurtjes' op vele plaatsen waar deze religieuzen wonen en werken, in grote en kleine steden, op het platteland, op afgelegen eilanden, in scholen en poliklinieken, in sociale instellingen en bij natuurrampen (tsunami's, aardbevingen, overstromingen, mislukte oogsten).

Steeds opnieuw vraagt de kerk van Indonesië aandacht voor de 'wereld der armen' en nodigt ze religieuzen uit om daadwerkelijk en fysiek aanwezig te zijn bij de mensen in nood, bij de achtergestelden, de kansarmen. Deze oproep vormt een steeds terugkerende uitdaging voor alle zonen en dochters van Vincentius.

Een land dat zich razendsnel ontwikkelt, met een drang naar materialisme, individualisme en het streven naar een status,

kan voor Vincentiaanse religieuzen een grote uitdaging zijn om niet toe te geven aan die moderne stroming en ontwikkeling. Zwemmen tegen de stroom in is niet gemakkelijk, maar zegt veel over de vitaliteit. Soms moet een religieus, een gemeenschap, zich 'bekereren', wat een lastig proces kan zijn. Soms moet men het lef hebben een beleid te herzien. Een continue aandacht voor de juiste Vincentiaanse gerichtheid hoort volgens mij bij de roeping en zending van elke religieus, van religieuze gemeenschappen die zich lid weten van de Vincentiaanse familie.

Vol respect mogen we kijken naar religieuzen die echt gekozen hebben voor de wereld der armen, die gelukkig zijn in afgelegen gebieden waar ze hun broeders en zusters ontmoeten en dienen. Ze trachten te luisteren naar de concrete noden en proberen daar een antwoord op te geven. "De armen zijn onze Meesters", zei Vincentius herhaaldelijk tegen zijn volgelingen.

Ondersteuning

De meest 'succesvolle' religieuze gemeenschappen in Indonesië zijn die groepen die geen eilandjes vormen, veilig omgeven door dikke wallen en muren. Het zijn juist de

open gemeenschappen die als een deel van de samenleving gezien worden, ook als een deel van de lokale geloofsgemeenschap. Mensen kunnen op hen rekenen, durven bij hen aan te kloppen met hun vragen en problemen. Je ziet religieuzen in parochiebesturen, bij de katholieke jeugdbeweging, het brengen van de communie aan zieken thuis, het voorbereiden van kinderen en families op doopsel, vormsel en eerste communie. Ze zetten hun tijd en talenten in voor de opbouw van de kerkgemeenschap.

Het zijn vooral de lekenreligieuzen die de natuurlijke dialoog aangaan met andersgelovigen. Ze vormen geen bedreiging, omdat ze zich als broeders/zusters opstellen, als medetochtgenoten naar een wereld zoals Allah, de Enige, de Barmhartige het graag zou zien. Met beleefde broeder- en zusterschap is veel moois te bereiken. Het gaat daarbij nooit om mensen te bekeren, maar om samen een familie op te bouwen, welgevallig aan God. Wij allen zijn immers Zijn kinderen. Zo kunnen religieuzen vorm geven aan waar de kerk eigenlijk voor staat. Dat kan in Indonesië, maar ook in het Nederland van nu. <

Zuster Stanislava met leerling.

Zuster Magda met leerling.

Algemene Oversten DMJ - deel 8b

Simplicia Verhuizen – 1911-1929

Op 7 juli 2017 bestaat de Congregatie DMJ 197 jaar. In die jaren zijn er 16 Algemene Oversten geweest. Van Anna Catharina van Hees in 1820 tot aan Zuster Antonie nu (sinds 2013). In deze serie besteden we aandacht aan de Algemene Oversten die de Congregatie gekend heeft in bijna twee eeuwen DMJ.

De bestuursperiode van Zuster Simplicia duurde 18 jaar en kende een explosieve groei. Zij werd niet voor niets de Tweede Stichteres van de Congregatie genoemd. Daarom twee delen over haar. Het eerste deel kon u lezen in het winternummer, nu dan deel twee.

door Zuster Veronie Franken

De eerste groep zusters die naar China vertrok. Tweede van links is Zuster Casimira van der Linden.

Een foto van te vondeling gelegde meisjes in Oost-Mongolië, op weg naar de markt om te worden verkocht, omstreeks 1920. De zusters van de Choorstraat vingen deze meisjes op in weeshuizen.

China

De Paters van Scheut¹ hadden de Zusters van de Choorstraat gevraagd voor de opleiding der inlandse maagden², die de Paters meestal als catechisten op hun reizen vergezelden. Het waren onontwikkelde meisjes, die niet konden lezen of schrijven en van godsdienst slechts de meest elementaire kennis hadden. Het kostte de Paters veel tijd om die meisjes te vormen. Daarnaast omvatte het liefdewerk waaraan de zusters zich gingen wijden, ziekenverpleging en onderwijs.

Op 30 november 1921 vertrokken Moeder Casimira, tot die tijd Overste van het Doofstommeninstituut te Sint-Michielsgestel,

Links Moeder Venantia, rechts Moeder Simplicia, beiden in reiskleding.

Zuster Marie Magdalena met enkele bezoekers voor de kliniek.

14

Zuster Judoca, Zuster Melanie en Zuster Crescentia. Helaas stierf Moeder Casimira al aan typhus, voordat zij de plaats van bestemming had bereikt. Een grote slag voor haar medezusters en de Congregatie. Een jaar later vertrokken weer drie zusters. In totaal zijn er 21 zusters naar China gegaan.

De eerste afdeling werd opgericht te Shung-shu-tsuitzu op 17 januari 1923. De tweede in Chao-Yang op 27 april 1926.

Na een 18-jarige bestuursperiode mocht Zuster Simplicia niet meer herkozen worden volgens de Constitutiën. Maar zoals in het eerste deel over Zuster Simplicia te lezen stond, had haar opvolgster (Zuster Venantia van Maanen) haar gevraagd de werken die Zuster Simplicia had aangezet, te volbrengen. Op 18 februari 1931 (inmiddels was Zuster Venantia Algemene Overste) werd de derde afdeling te Pekeou en tenslotte de vierde en laatste afdeling opgericht: het Moederhuis van de Congregatie Inlandse zusters te Shan-wantze werd opgericht op 2 oktober 1934.

Het plan om een visitatie te houden in de Chinese missie, stond al drie jaar op de agenda van het bestuur. De plannen ketsten steeds af op de voortdurende binnenlandse onlusten in China en uiteindelijk ook vanwege het Kapittel 'der keuze' in 1929.

Maar in 1930 gaat Moeder Venantia (de in 1929 gekozen Algemene Overste) samen met Moeder Simplicia eindelijk op visitatie naar China.

Er werd aandacht gegeven aan de samenwerking met de Paters van Scheut, de leefwijze van de zusters, het missiewerk, de bevordering van de integratie tussen zusters en Chinese meisjes.

Tijdens deze visitatie wordt besloten een Chinese congregatie op te richten. Niet een noviciaat van onze Congregatie maar een Chinese congregatie, die geheel aangepast is aan het leven der Chinezen, om het haar gemakkelijk te maken met de levenswijze, gebruiken en gewoonten, die zo anders zijn dan in Europa.

Na haar aftreden was Moeder Simplicia nog enige tijd Huisoverste, Econome, Overste in het Paedologisch Instituut in Nijmegen en in Elst, daarna 'gewoon' lid te Best. Hier trof haar een beroerte en stierf zij op 15 februari 1949.

Met instemming lezen wij op haar bidprentje: Zij was een rijkbegaafde vrouw. Vele jaren heeft zij als Algemene Overste met wijs beleid en grote wilskracht de Congregatie bestuurd en deze onder Gods zegen tot bloei gebracht. Zij mag terecht het woord

van Paulus herhalen: "Gods genade is in mij niet ijdel geweest. Ik heb meer dan anderen gewerkt; niet ik, maar de genade Gods in mij." <

¹ De paters van Scheut: Deze congregatie is genoemd naar de stadswijk Scheut, in Anderlecht/Brussel. Daar is in 1862 de congregatie gesticht, met het doel om missionarissen op te leiden. Rond 1870 trokken ze al naar China.

² Inlandse maagden. Indertijd de benaming voor Chinese ongehuwde vrouwen die hielpen in de huishouding en bij de christelijke opvoeding van weeskinderen.

✠

Bid voor de Ziel van Zaltger
de Eerwaarde Zuster
Maria Simplicia
Maria Johanna Verhuizen
Oud-Algemene Overste van de Congregatie der Dochters van Maria en Jozef,
Choorstraat 7 te 's-Hertogenbosch.

Geboren te Someren . . . 17 Dec. 1873
Opgenomen in de Congr. 1 Maart 1894
Geprotest 1 Mei 1896
Tijdig voorzien van de laatste HH. Sacramenten, overleden te Best 15 Febr. 1949.

Zij was een rijk begaafde vrouw. Vele jaren lang heeft zij als Algemene Overste met wijs beleid en grote wilskracht de Congregatie bestuurd en deze onder Gods zegen tot bloei gebracht. Zij mag terecht het woord van St. Paulus herhalen: „Gods genade is in mij niet ijdel geweest. Ik heb meer dan andere gewerkt; niet ik, maar de genade Gods in mij”. (I Cor. 15; 10). Gedenk, o Heer, dat zij in Uwe tegenwoordigheid gewandeld heeft in oprechtheid en met een rein hart en gedaan heeft, wat goed was in Uwe ogen. (Isaïas 38; 3). Dierbare Familieleden en Eerw. Zusters, wij hebben haar bemind; laat ons haar in-dachtig blijven, totdat wij haar door onze gebeden in het verblijf der gelukkigen hebben binnengeleid. (H. Ambrosius).

Genadige Heer Jezus, geef haar de eeuwige rust. (300 dagen ailaat).

Zoete Lieve Vrouw van Den Bosch,
bid voor haar.

R. I. P.

Kerkelijk goedgekeurd.

Liturgisch Vaatwerk deel 1 van 3

De kelk van Mgr. M. Oomens

Een kelk is bij de liturgie essentieel en van bijzondere betekenis. Die verwijst naar het Bijbelse verhaal van het Laatste Avondmaal zoals dat door drie evangelisten is beschreven, Marcus 14, Mattheüs 26 en Lukas 22.

Tijdens de H. Mis, de eucharistieviering, denken we aan de woorden van Jezus Christus, na deze maaltijd: 'Doe dit tot mijn gedachtenis'. De H. Mis is dan ook een verwijzing naar deze opdracht en de vernieuwing van het toen ingestelde nieuwe verbond. Eén van de kelken die in de kapel van het Moederhuis gebruikt wordt, heeft een bijzondere herkomst.

door Ton Vogel

Tijdens de eucharistievieringen in de kapel worden twee kelken op het altaar geplaatst. De kelk op de foto wordt nog wekelijks gebruikt.

Hij is eigendom geweest van Monseigneur Mattheüs Antoon Pierre Johan Oomens. Mgr. Oomens was directeur van de Congregatie van de Zusters van de Choorstraat, van 1956 tot 1971. Omdat hij op 6 juni 1936 tot priester was gewijd, vierde hij zijn zilveren priesterjubileum op 6 juni 1961. Dat was

natuurlijk reden voor een groot feest in het Moederhuis.

Monseigneur Oomens

De zilveren jubilaris had veel functies binnen de kerkelijke hiërarchie vervuld. Eerst werd hij kapelaan in Nuenen, daarna assistent-directeur van het mannelijk jeugdwerk in het bisdom Den Bosch. Vervolgens rector van het Groot Ziekengasthuis en godsdienstleraar aan de M.T.S., rector van kweekschool Concordia en adjunct-secretaris van het bisdom. Ook werd hij rector van de Karmelietessen in de Clarastraat en vicaris-generaal van bisschop Mutsaerts.

Zoals al zijn voorgangers kreeg de vicaris-generaal enkele inherente functies toegeschoven: voorzitter van het bestuur van het Instituut voor Doven in Sint-Michielsgestel en ... directeur van de Congregatie van de Dochters van Maria en Joseph. Verantwoordelijke taken waartoe hij geroepen werd.

Tijdens de feestelijke bijeenkomst op 6 juni 1961 in het Moederhuis sprak de Algemene Overste, Zuster Elise, de jubilaris toe. Natuurlijk niet alleen namens de kloostergemeenschappen van DMJ in Nederland, maar

Monseigneur Oomens drinkt uit kelk

ook namens de zustergemeenschappen uit Wonosobo (Java, Indonesië), Kabaluanda en Mashala (Republiek Congo). Ze zei onder andere: "Als tastbaar bewijs van onze waardering, mag ik u dan thans, mijnheer Vicaris, het geschenk aanbieden, dat de Congregatie u heeft toebedacht in de vorm van een miskelk. (...) Op uw verzoek zijn in deze kelk de woorden gegraveerd 'calix sanguinis mei', de kelk van mijn bloed".

Deze beker is sindsdien alleen door Mgr. Oomens gebruikt, tot aan zijn overlijden op 20 november 1971. (Hij is 60 jaar geworden en begraven op het kerkhof van St. Jozefoord in Nuland). Na zijn overlijden is de kelk in het Moederhuis gebleven.

De kelk

Zoals u ziet staan op de cuppa van de beker geometrische versieringen. Ontelbaar veel en in allerlei verschillende vormen.

De Latijnse tekst: 'calix sanguinis mei' is gegraveerd in forse letters, u ziet op de foto alleen de CALIX (=beker).

Het is een verwijzing naar de Latijnse consecratiewoorden: hic est (enim) sanguinis mei = (want) dit is mijn bloed.

Aan de onderzijde van de voet staat nog een inscriptie, die gaat over de herkomst van de

kelk: 'gegeven door de Dochters van Maria en Joseph aan Mgr. M. Oomens directeur van de Congregatie bij zijn zilveren priesterjubiläum 6 juni 1961'.

Deze kelk is schitterend vervaardigd. Zoals elke kelk bestaat hij uit drie delen, de cuppa of kuip, de stengel met de nodus, de knoop, (hier is die rood) en de voet. Een kelk moet van duurzaam metaal gesmeed zijn en de kuip van zilver, aan de binnenzijde van goud, of verguld, om roest te voorkomen.

De cuppa heeft hier verhoudingsgewijs enorme afmetingen, heel apart. Hij zal wel door een Bòssche edelsmid gemaakt zijn! <

Mijn jaren in Congo – deel 1 van 3

Als jong meisje kreeg ze een folder in haar handen over de Witte Zusters van Afrika. Dát wilde zij ook, als zuster in Afrika gaan helpen. En het is haar gelukt! Dertig jaar lang werkte Zuster Rosa als verpleegster in de Democratische Republiek Congo. Hier vertelt ze háár verhaal.

door Zuster Rosa de Lima Wigink

“Als kind wilde ik al naar de missie, ik las er over in boekjes van de Witte zusters. Op weg naar school – negen jaar oud – zei ik tegen mijn vriendinnetjes: “Ik wil later zuster worden”. “Wat is dat?” vroegen ze, want bij ons in het dorp waren toen nog geen zusters. “Dat weet ik niet”, zei ik, “maar zij helpen arme mensen en wonen in de missie”.

Witte Zusters van Afrika

Op school kregen we die dag godsdienstles en een van mijn vriendinnetjes zei: “Toos wil later zuster worden en in de missie gaan wonen”. De pastoor zei daarop: “Dat kun je nu nog niet weten, maar blijf er voor bidden.”

In m’n geboortedorp Heeten, mochten in die tijd de jongens wel verder studeren, de meisjes moesten gaan werken in de huishouding. Ik mocht wel naar de huishoudschool. Het ‘zuster-willen-worden’ bleef toch knagen, ook al zette ik het steeds van me af. Om mijn gedachten te verzetten ging ik op dansles, bij een korfbalclub, enzovoorts.

Katholieke kerk in Heeten (Overijssel)

Uiteindelijk ging ik toch naar de pastoor om raad te vragen en van hem te horen hoe hij dacht over de Witte Zusters. Waarom ga je niet eens kijken bij ónze zusters? (Onder-tussen waren er Zusters DMJ in ons dorp gekomen voor het onderwijs). Met één van die zusters ben ik toen naar Den Bosch gereisd, om een paar dagen te logeren in het Moederhuis en te kijken wat ik er van vond.

Roeping begint met het zetten van een stap. Of je nu tot het huwelijk of tot het religieuze leven wordt geroepen, tot vrijgezel of tot priester, het is altijd: “Kom en Zie”. Welke weg je kiest of in welke vorm; roeping overkomt je.

Met een boekje van die Witte Zusters kwam ik in Den Bosch aan en ik zei tegen de Algemene Overste: “Ik kom hier kijken, maar ik gá naar de Witte Zusters”.

Na een paar dagen zei de Algemene Overste: “Waarom wil je naar de Witte Zusters?”

“Om later in de missie te gaan werken!” antwoordde ik. “Wij hebben ook zusters in de missie, in China en in Indonesië”. Dat veranderde de zaak en zo kwam het dat ik op 22-jarige leeftijd intrad bij DMJ. Het zou echter nog tien jaar duren, voordat ik naar de Missie zou vertrekken.

Maar ter voorbereiding mocht ik de mulo gaan doen en daarna voor verpleegkundige studeren en een tropencursus volgen. Bij m'n vertrek naar Congo voelde ik me ook echt gezonden!

Iedere christen krijgt bij het doopsel een zending mee. Welke zending? God zichtbaar maken, hoe dan ook.

“Hoe zou ik dat kunnen doen in de Missie?”, vroeg ik me af. Het is kijken met nieuwe ogen. Zeg jij maar wie ik voor jou mag zijn. Het is kijken met de ogen van je hart. Het is op zoek gaan naar ontmoetingen, met een dialoog tussen verschillende godsdiensten. Het is zijn, waar mensen zijn, en God het laten gebeuren.

Goed luisteren naar wat mensen mij te zeggen hebben.

Zuster Rosa bij haar intreden in 1954.

19

In 1957 kwam er een oproep van de Paus: ‘Red Afrika’¹.

Onze Congregatie gaf daaraan gehoor en in 1959 werden acht zusters, die zich goed hadden voorbereid, uitgezonden naar twee plaatsen (Kabuluanda en Mashala) in Congo (Afrika).

Ik volgde in 1964, op 32-jarige leeftijd.

Volgende keer deel 2 van dit verhaal. <

¹ Fidei Donum zijn de beginwoorden van een encycliek van 21 april 1957 van Paus Pius XII, waarin hij vroeg aan de bisschoppen om diocesane priesters ter beschikking te stellen voor missiegebieden. Deze priesters blijven afhankelijk van het bisdom waar ze toe behoren en keren vaak ook na enkele jaren terug naar hun bisdom.

Paus Pius XII

Habitjen

Staand

van links naar rechts:

Zuster Antonie draagt de kleding die alle Zusters PMY heden ten dage dragen.

Zuster Denise toont de kleding die gedragen werd van 1948 tot 1954.

Zuster Til draagt de eerste religieuze kleding van de Congregatie (sinds 1842). Tot die tijd waren de zusters gekleed als 'juffrouwen' van die tijd.

Zuster Adolphine laat zien hoe een 'juffrouw' er in die tijd uitzag (kleding Heilig Kaatje)

Zuster Alexia draagt hier het habijt dat van 1954 tot 1966 werd gedragen.

Zittend

van links naar rechts:

Zuster Ancilla heeft de kleding aan die de dove zusters droegen. En Zuster Paula, tenslotte, draagt het laatste habijt dat door de Zusters DMJ slechts één jaar gedragen werd (1966-1967).

De Wonderlijke Klim

22

In 2016 konden bezoekers - tijdens de herdenking van de vijfhonderdste sterfdatum van Jeroen Bosch – van maart t/m oktober door de dakgoten van de Sint-Jan lopen. Op een hoogte van 25 meter kon je oog in oog komen te staan met zesennegentig prachtige luchtboogbeelden uit natuursteen gehouwen. Fabeldieren, muzikanten, draken, potsenmakers (grapjassen) en monsters, die niemand normaliter kan zien. En tegelijkertijd kon je genieten van een prachtig uitzicht over de stad en het natuurgebied Het Bossche Broek. Ook Zuster Wahyu en enkele medezusters maakten deze 'wonderlijke klim'.

door Zuster Wahyu Triningsih

Samen met twee medezusters heb ik op zaterdag 8 oktober de Sint-Jan beklommen. Ná oktober zou de stelling, die eenmalig gebouwd was om in de dakgoten van de Sint-Jan te kunnen lopen, afgebroken worden, dus konden we niet veel langer wachten. Gelukkig was het mooi weer die dag.

Aangekomen bij de Sint-Jan, kregen we al wat informatie van de gids. Daarna konden we met de lift of met de trap naar boven. Na enige twijfel namen we alle drie de trap. Boven aangekomen kregen we opnieuw informatie van onze gids.

Voordat we een beeld gezien hadden, viel het prachtige uitzicht op. De zon scheen en we keken over de stad uit. We zagen ook ons eigen klooster van boven en onze mooie kapel.

We klommen nog hoger en zagen de andere kant van de stad. Terwijl we daar liepen konden we van heel dichtbij de luchtboogbeelden op de Sint-Jan waarnemen. Ieder beeld stelt iets anders voor en heeft een benaming. Met de folder in onze hand, proberen we de beelden die we zien terug te vinden in onze folder. Je waant je in de Middeleeuwen!

De klim heeft me aan het denken gezet. Hoe is het mogelijk dat er aan het eind van de Middeleeuwen zo'n immens bouwwerk door mensenhanden gebouwd is!

En ik probeer me ook het katholieke leven in die tijd voor te stellen en de band die er bestond tussen kerk en maatschappij. Ik stel me voor dat er veel mensen naar de kerk gingen om de eucharistie te vieren. Het kerkleven was nog warm. En als ik naar deze tijd kijk, is dat andersom. Er gaan niet veel mensen meer naar de kerk. En van de mensen die wél gaan, zijn de meesten al ouder. Er zijn te weinig jonge mensen.

Ik vraag me af waarom, en nog meer vraag ik me af wat de kerk doen moet om de mensen weer naar de kerk te laten gaan.

Gisteren bezochten we de Mozes en Aäron-kerk in Amsterdam. Daar waren we aanwezig bij een lezing van een dominee die sprak over dit onderwerp. Hij zei dat als de mensen niet geraakt willen worden, ze zich ook niet kunnen

De parade vanaf de goot van de Sint-Jan'

verbinden. Ook niet met de kerk. De kerk moet de deuren openen en naar de mensen toe gaan. Luisteren naar hen en proberen om de ideeën en verlangens van hen te begrijpen.

Wij hebben nu een nieuwe bisschop. Ik hoop dat er daarmee een nieuwe wind zal gaan waaien. Dat de kerk weer warm wordt en het kerkleven mag opbloeien. <

(...) Vroeg in de morgen ontmoeten de man en de vrouw elkaar midden in de stad, aan de voet van de grote kerk. Boven in de toren is de Duivel onmiddellijk op zijn hoede, die is niet zo van de liefde, die houdt meer van de verdeeldheid. Hij fluit op zijn vingers. En floep! Drie duiveltjes springen van bogen. Mierenzoet, Stokebrand en Warregeest. "Let op!" roept de Duivel, "Die twee daar beneden gaan een groothandel in liefde beginnen, hou ze in de gaten!" Een bliksemflits en weg is ie. Geschrokken kijken de man en de vrouw naar boven. Maar de drie duiveltjes zitten alweer als gebeiteld. (...)¹

Uit de voorstelling Het Heilig Vuur

ACTUALITEITEN

Op kleine schaal bijdragen aan het leven

Zoals onze zusters in Nederland 'De Heeriaan' hebben, zo hebben onze zusters in Indonesië 'Gratia'. Zuster Theresianne schreef daarin een stuk dat we voor u vertaald hebben.

door Zuster Theresianne

Sommige mensen noemen zusters, broeders of seminaristen die overzees naar missielanden uitgezonden worden om arme mensen te helpen, missionarissen. De meeste mensen zijn daar zo arm, vanwege het onvruchtbare land of vanwege politieke onderdrukking. Je denkt vaak direct aan Afrikaanse of Zuid-Amerikaanse landen.

Op het ogenblik verblijf en werk ik in Nederland. Misschien denkt u ook dat ik missionaris ben, maar dat ben ik niet. Het is moeilijk voor mij de naam 'missionaris' te dragen en te gebruiken, omdat de situatie in Nederland niet hetzelfde is als in de Afrikaanse landen.

Ten eerste, wil ik u graag op de hoogte brengen van de situatie in Nederland.

Nederland is een welvarend land met een geordend bestuur. Er zijn sociale vangnetten, al worden die wel steeds minder.

Nederland is een multicultureel land en heeft inwoners van over de hele wereld. De burgers zijn betrekkelijk individualistisch.

Ten tweede, merk ik dat de aanwezigheid van zusters in Nederland niet meer zo gewaardeerd wordt als in het verleden. Al het goede werk dat vroeger door de zusters werd verricht, is overgenomen door niet-kloosterlingen. Het schijnt dat het belang van de kerken in Nederland achteruit is gegaan en de jonge generatie zich niet meer aangetrokken voelt zich aan te sluiten en/of lid te worden van een of andere religieuze gemeenschap. Ik vraag me dus af, of ik hier kan blijven om mijn rol als religieus hier te kunnen voortzetten.

Voor mijn gevoel ben ik tot nu toe niet in staat geweest Gods barmhartigheid in Nederland in praktijk te brengen.

Toen ik naar Nederland werd gestuurd om als Algemeen Econoom van onze Congregatie te werken, sprak ik geen Nederlands. Ik moest

Missionaris in vroegere tijden.

Zuster Theresianne (een hedendaagse missionaris) en een bezoeker van het Inloopschip waar Zuster Theresianne als vrijwilligster werkt.

de taal leren en me aanpassen aan de Nederlandse manier van leven, aan de voeding, het klimaat en de kosten van de Nederlandse levensstandaard.

Ten slotte was ik overtuigd dat ik mijn drie geloften zou kunnen onderhouden: gehoorzaamheid, zuiverheid en armoede. Deze overtuiging heeft me genoeg ruimte gegeven bereid te

zijn al die nieuwe vaardigheden te leren die ik nodig had, om mijn taken te vervullen.

Ik woon nu ruim vijf jaar in Nederland. In de eerste twee jaar had ik moeite om mijn zakgeld te besteden aan tandpasta, handcrème, douchegel, enzovoorts, omdat ik de prijzen altijd vergeleek met de prijzen op Java. Ik voelde me schuldig om zoveel geld voor mezelf uit te geven, liever spaarde ik het voor Indonesië. Maar na twee jaar begon ik me beter te voelen en realiseerde ik mij dat ik genoeg gewend was om in staat te zijn te functioneren en mijn taak te vervullen. Daar hoorde bij dat ik moest leven volgens de levensstandaard in Nederland. Ik moest mijn euro's besteden voor mijn dagelijks leven, zodat ik het budget van de Nederlandse mensen zou leren kennen. Nadat ik de Nederlandse taal geleerd had en me meer in de gemeenschap geïntegreerd voelde, kon ik zelfs vrijwilligerswerk op me nemen bij de daklozenopvang. In feite weet ik nu dat er ook heel veel arme mensen zijn in Nederland, die bijvoorbeeld lijden aan geestelijke of fysieke armoede. Dit is verborgen armoede.

Alles beziend, denk ik dat er ook hier, in het welvarende Nederland, mogelijkheden genoeg zijn om mensen te helpen. Er zijn genoeg eenzame mensen, mensen die aan de rand van de samenleving leven en hulp nodig hebben. En ook hier zijn mensen zoekende naar spiritualiteit en religie. Anders dan het was weliswaar. Dat is een feit. <

ACTUALITEITEN

Vrouwen DMJ, staand v.l.n.r.: Carola Kiepe, Monique van der Zanden, Hanneke Oomen, zittend: Loltsje Schreuder.

Het eerste jaar 'Vrouwen DMJ'

De Congregatie heeft met ingang van 2016 een initiatief gestart in 's-Hertogenbosch, Vrouwen DMJ genaamd. Een kleine groep vrouwen komt eens in de twee maanden een weekend naar het klooster om met de zusters te delen in spiritualiteit, kennis, gebed en dagelijks leven. Gevoed hierdoor, zijn de vrouwen in staat om die spiritualiteit uit te dragen in hun werk en in hun gezinnen. Eén van hen schrijft daarover.

door Hanneke Oomen

Laat ik beginnen me aan u voor te stellen. Ik ben Hanneke Oomen, 59 jaar, gescheiden. Ik woon in Teteringen (bij Breda) en ben de trotse moeder van twee zoons, Bart (30) en Freek (27). Ik werk drie dagen voor het bisdom van Breda als secretaresse van bisschop Liesen en twee dagen voor de Priester- en diakenopleiding Bovendonk in Hoeven. Dat

is een weekendopleiding voor late roepingen. De studenten werken de eerste vier jaar van de opleiding en daarna volgen 21 weekenden op de opleiding zelf. De laatste twee jaar van de studie zeggen de studenten hun werk op en gaan ze stagelopen in een parochie. Ik mag daarnaast graag vrijwilligerswerk doen in onze Augustinusparochie als koorlid, cantor,

lector, koster, coördinator van de beweging van barmhartigheid Breda en medeorganisator van het jaarlijks kloosterweekend.

Samen met Carola Kiepe, Loltsje Schreuder en Monique v.d. Zanden mogen we ons 'Vrouwen DMJ' noemen. Wat werden wij hartelijk welkom geheten het eerste weekend in januari 2016. We konden ons heerlijk onderdompelen in de rust, spiritualiteit en gezelligheid van de Congregatie en we kregen een prachtig programma voorgeschoteld! Graag wil ik u vertellen wat we als 'Vrouwen DMJ' vorig jaar allemaal gedaan hebben.

In januari was het thema van ons weekend: 'Al gaande de weg'. We werden door Zuster Antonie 'meegenomen' in de geschiedenis van het eerste begin.

Wie was Jacobus Antonius Heeren? Hoe waren de omstandigheden van de stad in die tijd? We hoorden iets over de Vrouwenbeweging in Den Bosch omstreeks 1813. Wie was Heilig Kaatje? We vernamen van het allereerste begin van DMJ op 7 juli 1820 en natuurlijk hoorden we over de Vincentiaanse Spiritualiteit.

In maart was het thema: 'Timmeren aan de weg'. Dit weekend ging het over de liefdewerken van de eerste jaren: zusters gingen werken op het Instituut voor Doven in St. Michielsgestel, er werden katholieke scholen en een weeshuis gesticht in Zuid-Nederland. En we hoorden van de groei van de liefdewerken naar andere plaatsen zoals Doesburg en Boxtel.

'Trek weg uit uw land' was het thema van het vrouwenweekend DMJ in mei. We luisterden ademloos naar het indringende verhaal van Zuster Rosa (zie ook mijn jaren in Congo pag. 18-19) over haar missiewerk in Congo. Het verhaal van het straatkind, het kind van niemand, waar niemand van houdt. Vragen kwamen in

Instituut voor Doven in St. Michielsgestel

mij op: "Hoe kan ik, als gezondene iets van mijn tijd delen met anderen?" Wat heeft God in mijn hart gelegd?

Hoe kan ik als instrument van Hem iets betekenen voor een ander?"

In juli nam Zuster Laetitia Aarnink JMJ ons mee in het thema: 'Bewogen in God, bewogen om mensen'. Ze sprak met ons over de spiritualiteit van de actieve vrouwelijke religieuzen en over de voldoening die de zusters halen uit hun werk.

Ik voelde een klein beetje herkenning van de voldoening die ik haal uit mijn vrijwilligerswerk als coördinator van een kleine beweging van barmhartigheid in de regio Breda. Deze ➤

ACTUALITEITEN

28

beweging van barmhartigheid heeft twee initiatieven. Het eerste is een 'maatjesproject' voor buurtbewoners. Het gebeurt wel eens dat iemand door ziekte, verlies of andere omstandigheden, bijvoorbeeld familie die ver weg woont, behoefte heeft aan contact. De maatjes bezoeken de buurtbewoners die dat wensen; ze maken een praatje, lezen de krant voor, doen een boodschap, gaan samen wandelen of doen een spelletje. Een ander initiatief van de beweging van barmhartigheid is helpende handen bieden in een kleinschalig Zorgcentrum in de wijk. We bieden aan om mensen mee naar de kerk te nemen op zondag, we helpen hen bij activiteiten, we zorgen voor rolstoelbegeleiders tijdens uitstapjes en bezoeken bewoners van het zorgcentrum. Als coördinator van deze mooie groep vrijwilligers komen de vragen voor hulp bij mij binnen. Na een eerste gesprek probeer ik tussen de hulpvrager en een vrijwilliger een goede match te maken en breng het maatje en de hulpvrager bij elkaar. Naar verloop van tijd evalueer ik met beide partijen. De warme dankbaarheid en positiviteit van de hulpvragers, die vaak een hele moeilijke tijd doormaken en de mooie, integere gesprekken geven mij heel veel energie. Hiervoor dank ik deze mensen en God van harte!

Het thema 'Licht dat ons aanstoot' van het weekend in september leerde ons over de geschiedenis van de Congregatie DMJ in Indonesië. De vijf zusters die in 1938 naar Java trokken. De moeilijke jaren 1942-1945 ten tijde van de Tweede Wereldoorlog, toen het land onder de Japanse bezetting kwam en de zware jaren net na de oorlog. We hoorden dat vanaf 1950 weer nieuwe groepen zusters naar Indonesië vertrokken en van de start van het noviciaat voor de Indonesische vrouwen in 1963.

Pastoor Heeren

Afgelopen november was het thema 'In navolging van pastoor Heeren'. Letterlijk hebben we de voetsporen van pastoor Heeren gevolgd en de huizen in Den Bosch, waar hij gewoond en gewerkt heeft, bekeken. Alle verhalen van eerdere bijeenkomsten gingen daardoor nog meer leven.

Zoals u kunt lezen ben ik heel dankbaar voor het afgelopen jaar. Dit is wat ik wil in het contact met de Congregatie. De inleidingen waren heel boeiend. Een ieder spreekt met zoveel bezieling en enthousiasme. Het voelt als het ontvangen van een cadeau: zo mogen meekijken en meevoelen in zulke interessante levens van de zusters.

Er zullen misschien meer zusters zijn die met ons een stukje van hun leven willen delen. Heel interessant is te horen wat de zusters hebben

gedaan en nog meer vanuit welke inspiratie ze het hebben gedaan. Hoe ze hierop terugkijken en hoe ze nu nog leven vanuit die inspiratie.

Hier wil ik van leren, hier wil ik van leven en die inspiratie wil ik proberen uit te dragen in mijn eigen leven, in mijn dagelijkse werk. Deze weekenden in het klooster mogen zijn, dát heeft ontzettend veel waarde. De contacten met de zusters zijn frequenter en groeien in waarde en in intensiteit. Voor mij is het samen bidden en vieren heel belangrijk. Die verbondenheid heb ik in eerdere jaren gemist. Het delen van mijn geloof, zowel met de vrouwen als met andere zusters (als ze dat zouden willen) zou in verloop van tijd nog wat meer aandacht mogen hebben. Zouden wij misschien de 'klopjes' mogen/kunnen zijn van deze tijd? <

Een klopje of kwezel, ook 'geestelijk maagd' of 'geestelijk dochter' (*filia devota*) genoemd, was een ongehuwde katholieke vrouw die ten overstaan van een priester een kuisheidsgelofte aflegde en daarbij meestal, niet door gelofte gebonden, gehoorzaamheid betrachtte aan een overste, ook wel biechtvader genoemd.

Er zijn verschillende verklaringen geweest voor de herkomst van de naam. Eén van de verklaringen was dat de klopjes langs de deuren van gelovigen gingen en hen met klopsignalen uitnodigden tot het bijwonen van de mis. Historici beschouwen deze verklaring over het algemeen als onjuist. Andere verklaringen zijn gezocht door het woord te beschouwen als een verwijzing naar de sekse van de vrouwen (*het beroven van teelkracht* of een verwijzing naar de *maagdelijke staat*). Ook voor deze verklaringen is onvoldoende bewijs gevonden. In haar proefschrift *Beelden voor passie & hartstocht* toonde de kunsthistorica Evelyne Verheggen met behulp van diverse afbeeldingen op devotieprenten aan, dat de verklaring gezocht moet worden in het gegeven, dat *Christus op de deur van het hart van deze vrouwen klopte, waarna zij de deur van hun hart voor Hem openden*.

Bron: Wikipedia.nl

Moederhuis DMJ 's-Hertogenbosch

ACTUALITEITEN

In het tijdschrift BaMi, een vrolijk, pittig en verrassend tijdschrift speciaal voor de Brabantse dorpen Balkum en Mirroi (Berlicum en Middelrode) kwamen we onderstaand verhaal tegen van een oud-medewerker van onze Congregatie.

Met dank aan de redactie van BaMi voor het mogen publiceren van het artikel.

"Als het zo door gaat, haal ik de 200 wel"

Mien Goossens mocht vorige week maar liefst 107 kaarsjes uitblazen. Daarmee is ze de oudste inwoner van Brabant. Het geheim om zo oud te worden: goed eten, bewegen en slapen en vooral nooit trouwen!

door Bart Coolen

De tocht van de boerderij in 't Woud naar de lagere school in Middelrode was voor Mien iedere ochtend weer een avontuur. De Mirroise brug bestond nog niet en dus stapten de kinderen Goossens in een wankel roeiboot die hen naar de overkant bracht. "Zwemmen konden we niet, waardoor de oversteek soms best spannend was. Verder deden we alles te

voet. Auto's en fietsen waren er nauwelijks. Op zondag liepen we zeven kilometer heen en terug om de kerkdienst in Schijndel bij te wonen", vertelt de op 16 juni 1909 geboren Mien aan de keukentafel van haar appartement in woonzorgcentrum Berlerode. Tot op hoge leeftijd was ze actief. "Op mijn 97ste ging ik nog elke week op de fiets naar de

foto Bart Coolen

repetitie van koor Levensvreugd. Pas op mijn 99ste deed ik voor het eerst een beroep op de thuiszorg.

Flink aanpakken

Mien groeide op in een boerderij aan de Molendijk in Schijndel. Van de elf broers en zussen stierven er vijf op jonge leeftijd. "Voor mijn ouders was dat natuurlijk heel erg, maar ik heb er niks mee geleden. Daarvoor was ik te jong. We moesten thuis op de boerderij flink aanpakken: hooien, melken en de koeien voeren. Ik heb nooit iets anders gedaan. Er werd niet aan je gevraagd of je ander werk wilde doen. Over dat soort zaken werd bij ons thuis niet gesproken. Je deed gewoon wat je werd opgedragen. Telefoon was er niet. Dat vond ik prima, want dan hoefde je niet zoveel te praten."

Hekel aan mannen

Aan mannen had Mien geen behoefte. "Bij Mien komt alleen een man over de vloer als de waterleiding stuk is of het dak moet worden gerepareerd", zei mijn buurman altijd.

"Ik ben nog nooit verliefd geweest. Ik had er gewoon geen behoefte aan. Eigenlijk heb ik maar een hekel aan mannen. "Mannen zijn lastig, daar word je niet oud mee, haha! Vanuit de familie is er nooit druk op me uitgeoefend om te trouwen."

Langzamer werken

Begin jaren zestig overleed mijn vader. Mijn jongste broer nam de boerderij over en ik ben met mijn moeder verhuisd naar de Oude Pastorieweg in Berlicum. Ik was al in de vijftig toen ik voor het eerst buiten de deur ging werken. Dat was bij de zusters in het Moederhuis aan de Choorstraat in Den Bosch. Ik poetste veel te vlug en ben langzamer gaan werken om geen ruzie te krijgen met mijn collega's. Ik ben tevreden met het leven dat ik nu leid. Het personeel van Berlerode geeft me veel liefde en aandacht. Eten en slapen gaat heel goed en ik probeer zoveel mogelijk te bewegen. Als het zo door gaat, denk ik dat ik de 200 wel haal." <

Bron: BaMi-Magazine www.bami-magazine.nl

ΑΓ ΜΥΡΟΦΟΡΟΙ

De Mirredragende vrouwen bij het graf van Christus

door Zuster Leonie Rabou

De vrouwen bij het graf van Christus worden in de Byzantijnse liturgie de 'Mirredragende vrouwen' genoemd.

Toen de sabbat voorbij was, kochten zij welriekende kruiden om Hem te gaan balsemen. Op de eerste dag van de week, heel vroeg, vlak na zonsopgang, gingen zij naar het graf: ze zeiden tot elkaar:

“Wie zal de steen voor ons van de ingang van het graf weghalen?”

Tussen hoog oprijzende rotsen zijn de vrouwen het graf van Christus genaderd.

Ineens zagen ze echter dat de steen weggerold was. Ze gingen naar binnen, maar vonden er het lichaam van de Heer Jezus niet.

Ze zagen wel een wit geklede man zitten. Ze schrokken, maar de Engel zei:

Wees niet bang, jullie zoeken Jezus. Hij is verrezen, Hij is niet hier! De doeken waarin de gestorven Christus was gewikkeld, lagen nog in het graf.

Geen mens is ooit getuige geweest van de opstanding.

“Het lege graf is het teken van Christus' Verrijzenis!”

Iconen zijn als 'Gebeden in kleuren' en als 'Vensters op de Eeuwigheid'.

Daardoor brengen zij: De Evangelische Boodschap aan de mensen van nu.

- Links staan mirredraagsters met hun zalfpotjes.
- Op de steen zit een Engel, Hij houdt een staf in de ene hand en wijst met de andere hand naar de lijkwade en de zweetdoek.
- De Engel is levendig, de opgeheven hand als teken van groet met de vingers in het zegenend gebaar. <

DOOD, de laatste glossy.

"De geest wil eeuwig leven, of een goede reden horen waarom dit niet kan.

De geest wil, dat de wereld haar liefde, haar bewustzijn beantwoordt.

De geest wil de hele wereld kennen, en de eeuwigheid en God.

Het hulpje van de geest, het lichaam, daarentegen is bereid genoeg te nemen met twee gebakken eieren bij het ontbijt".

Annie Dillard

door Zuster Lisette Swanenberg

Dat zijn de eerste zinnen uit een tijdschrift dat hier voor me ligt. Het gaat over de dood. Denkers, dichters, cabaretiers, schrijvers, filosofen en kunstenaars komen erin aan het woord.

'Dood', zo verklaren ze, is geen luchtig onderwerp. We denken er met z'n allen het liefst zo min mogelijk aan. Katja Schuurman, actrice en presentatrice, blakend van levenslust, is het boegbeeld en eenmalig hoofdredacteur van dit blad en zij kijkt ons vanaf de cover droefgeestig aan.

Er komen in dit magazine allerlei vragen aan de orde omtrent dood, vragen die je jezelf dan ook gaat stellen. Zoals: Hoe wil je jouw uitvaart? Wil je de ruimte ingeschoten worden met een raket? Wil je terugkeren op aarde in een andere gedaante? Wil je begraven worden op een kerkhof of liever in het bos?

Cremeren? Invriezen? (Bij dat laatste denk ik: En wat als de stroom uitvalt?!)

En, als je terug zou kunnen komen, hoe dan? Als een

beter (getalenteerder) mens, een engel, een dier? En welk dier dan? Wat mij verbaast is, dat heel veel mensen kiezen voor een kat. Als zij terugkomen wordt het hier een waar poezenparadijs!

Een jonge moeder van vier kinderen, psycholoog en kindtherapeut die een ernstige vorm van borstkanker heeft, vertelt: "Afhankelijk van de uitzaaiingen kan ik volgende maand dood zijn. Ik geloof in het paradijs, in de nieuwe hemel en de nieuwe aarde. In de Bijbel staat: Ik geef je de vrede, die elk verstand te boven gaat. Ik heb geen enkele reden om dood te gaan. Maar

we zijn daar niet een stelletje geesten. We krijgen een nieuw lichaam. Eén zonder plastic borsten".

Er wordt ook gesproken over de rouwperiode.

Maike Fransen, beeldend kunstenaar, laat een serie foto's zien waarmee ze de verschillende stadia van het rouwproces visualiseert.

Dood

De eerste fase is een doodskist. Sommigen slaan fasen over. Anderen doorlopen een bepaalde fase meerdere keren en weer anderen blijven hangen in één fase. Bij iedere fase heeft ze een illustratie.

Bij woede: Een jagersjas. Als de dood recht voor je neus staat schiet je op iedereen. Bij verdriet: De mantel van verdriet. Als je weet dat je verloren hebt ben je bang, verdrietig en onzeker. Bij ontkenning: Een pak van zelfbescherming. Je beschermt jezelf en laat niet meer toe dan je aankunt. Bij het onderhandelen: Diplomatenkostuum. Je wilt nog niet dood. Met, als het ware een bord voor je kop, doe je alles om een beetje hoop te houden. Bij acceptatie: De last van de dood. Als je voldoende tijd genomen hebt en wellicht hulp hebt gehad, begin je de realiteit te accepteren. Je kunt je verlies aanvaarden.

Er worden ook andere vragen gesteld. Over het hiernumaals en het hiernamaals. Een aantal ondervraagden willen wel dat er straks 'iets' is. Voor velen doet de eeuwigheid er niet toe. Anderen vinden het leven hier op aarde een nachtmerrie en hopen op betere tijden na de dood.

Hoe oud willen we eigenlijk worden? En willen we zelf het moment bepalen waarop we willen sterven? En wanneer is ons leven voltooid? Vroeger leerden we op school over voltooid en onvoltooid tijd. Tegenwoordig geldt dat blijkbaar ook voor ons leven. Aan topkoks in Nederland wordt gevraagd naar hun gedroomde galgenmaal.

En er wordt ook melding gemaakt van gewoonten en gebruiken rondom het sterven in andere culturen. Wereldwijd heeft elke cultuur een eigen manier gevonden. Bijvoorbeeld in de Filipijnen. Daar hangen ze de doodskisten hoog tegen de bergen, zodat de geliefde doden dichterbij de hemel zijn.

Een Indianenstam in Noord-Amerika gebruikt een beschilde totempaal als urn. De as van de overledene is verzameld in de 'koffer' bovenaan de paal.

Anderen geloven dat de doden nog veel macht over hen hebben. Ik herinner me nog uit Congo. Als twee partijen

ruzie hadden en de een kon het niet winnen, dan dreigde die met: "Pas maar op, als ik dood ben kom ik bij je spoken". En dat was niet bedoeld als een grap! Oude culturen, zo blijkt, waren allang "online" met de kosmos.

In dagblad Trouw reageert onze bisschop Mgr. De Korte op deze glossy. Het inleidingsgedicht, zo zegt hij, ademt een verlangen naar het eeuwige, dat ook verder door het blad heengaat. Maar dat verlangen wordt nergens gekoppeld aan een klassiek belijdend Christendom. Hij wijst op het heilsoptimisme. Ik vertaal het voor mezelf als: Leven met een horizon. Leven met een diep verlangen naar eeuwigheid. Dat soort verlangen, dat in het leven steeds wordt verlegd. <

Pasen, verrijzenis en nieuw leven

door Zuster Augusta

Terwijl ik dit zit te schrijven, schijnt buiten een waterig winterzonnetje. Dat doet een mens goed en verwijst al een beetje naar de lente, naar het ontluiken van nieuw leven. En die verwijzing geeft voeding aan ons verlangen, een levensverlangen en een behoefte aan warmte en licht, want niemand van ons kan lang zonder die twee.

In deze voorjaartijd valt ons Paasfeest, een waar genoeg en een feest met diepe zin. Als ik daar wat verder over mijmer, dan ervaar ik telkens weer dat we zo'n grote rijkdom in onze kerkelijke feesten hebben of misschien is het nog beter om te zeggen, in ons katholieke geloof in zijn totaliteit. Zoveel feesten met diepe zin, van vreugde en stil bij jezelf en de ander zijn. Hoe belangrijk is het om die vreugde, warmte en liefde uit te dragen en door te geven in het leven van iedere dag en in onze directe omgeving. Hopelijk mag u dat op weg naar Pasen en met de paasdagen ook ervaren.

Samen gingen we van een glorievolle Palmzondag - met ons bescheiden palmtakje - op weg naar Witte Donderdag, waar we de vreugde om het samen vieren van de gedachtenis - van de instelling van de eucharistie - groot en intens bij ons binnen lieten komen.

Dan Goede Vrijdag, een dag om met Christus mee te trekken, om door zijn lijden heen, ook zijn sterven te ervaren.

En dan, als alles voorbij lijkt te zijn, komt Pasen! Hij is gestorven en verrezen en leeft onder ons!

Met Hem mogen wij opstaan uit onze kleinheid, angsten en verdriet, om de liefde te ervaren van Hem die ons het eerst heeft liefgehad.

Als wij die liefde, die warmte en het geloof in de verrijzenis vast kunnen houden en uitdragen, iedere dag opnieuw, dan mogen wij ons verlost en bevrijde mensen noemen.

Pasen, feest van verrijzenis en nieuw leven. Hopelijk kunt u dat ook zo beleven en mocht dat voor vandaag niet het geval zijn, u krijgt iedere dag een nieuwe kans! Laat u aanspreken op uw diepste verlangen naar licht en warmte en vier met elkaar Zijn Verrijzenis die ook uw verrijzenis zal worden. <

Detail van koperen altaarstuk uit de kapel van het Moederhuis

Pasen

Pasen, feest van hoop,
van verbroedering,
van ontluikende initiatieven
na de rust en de kilte
van de winter.

Ieder jaar opnieuw een kans,
je zou jezelf gelukkig kunnen prijzen
als vreugde ten volle
je niet zou vergaan.
De boodschap van Pasen,
heel helder en klein,
is oog voor een ander,
in liefde er zijn.

39

Het was ooit zo eenvoudig,
verwoord door een mensgeworden God,
die mensen optilde
tot godgeworden mens:
Ik ben er.

Pasen is erop vertrouwen
- tegen de verdrukking in -
dat het anders kan,
anders mag,
anders moet.

Los van alle benauwende verstarring,
van verkokering, onderdrukking en
naar binnen gekeerdheid.
Vier het leven
open en opgewekt
en deel het als een verrezen mens.

Zuster Gerarda van de Broek

*“Al wordt mijn lichaam afgebroken
en sterft mijn hart,
Gij zijt mijn rots mijn God
de toekomst die op mij wacht.”*

Zuster Gerarda is van ons heengegaan. Stil, zoals zij de laatste jaren steeds meer was geworden, had zij de uitslag van de dokter geaccepteerd, “geen beterschap meer mogelijk.” De laatste dagen, na haar hersenbloeding, waren zwaar voor haarzelf en voor haar dierbaren. Nu mag zij zijn in Gods liefde en licht.

Geboren op
30 juli 1924
te Cromvoirt.

Overleden in Sint Jozefoord
te Nuland
op 12 december 2016.

Zij was 72 jaar onze
medezuster.

Zij was het vierde kind uit een gezin van twaalf kinderen; drie jongens en negen meisjes. De familie woonde in Cromvoirt, waar de eerste vijf kinderen geboren waren. Daarna verhuisden ze naar Volkel.

In grote gezinnen was het in die tijd heel gewoon dat de kinderen een steentje bijdroegen in de levensbehoeften van het gezin. Zuster Gerarda, toen nog Riek, ging op haar vijftiende naar Amsterdam om daar te werken in het ziekenhuis van de ‘Zusters Onder de Bogen’. In dat ziekenhuis lagen ook wel eens zusters van onze Congregatie. Zij knoopte dan een gesprekje aan met de Overste of een zuster die op bezoek kwam. Zo maakt zij kennis met onze Congregatie. Op twintigjarige leeftijd vertelde zij aan haar ouders dat zij wilde intreden en zo geschiedde op 27 december 1944. Twee jaar later trad haar zus Cisca (voor ons Zuster Willibrord) ook in en daarna traden er nog twee zussen in, maar die kozen na enige tijd een ander levenspad.

Zuster Gerarda werkte in Nijmegen, Sint-Michielsgestel en Udenhout, bij kinderen met zware lichamelijke beperkingen, bij dove kinderen en bij geestelijk zwakke kinderen. Zij was heel geduldig en deze kinderen die hulp nodig hadden waren haar zeer lief. Het waren voor haar de armen die zorg nodig hadden. Later mocht zij zich bekwamen in de zorg voor bejaarden en kwam ze terecht in Best, Beverwijk en later weer voor langere tijd in Best als directrice. Zuster Gerarda vertelde onlangs nog hoeveel moeite zij er mee had wanneer mensen met geld anders behandeld werden (een mooiere en grotere kamer) dan arme mensen uit het dorp of de omge-

ving. Steeds opnieuw deed zij haar werk met veel inzet en liefde voor mensen in nood. Zij was erop uit om hun leven aangenamer te maken. Met de middelen die er toen waren. Een van de grootste opgaven voor Zuster Gerarda was dat zij zo weinig contact mocht hebben met haar ouders en het gezin. Maar de laatste tijd sprak ze met meer begrip daarover, "Het was nu eenmaal zo in het klooster van toen".

Toen zij slechter ging lopen, was zij heel blij met haar scootmobiel, maar ze dacht tegelijkertijd dan nog vaak aan de kinderen in Nijmegen die gedragen moesten worden of zich met eenvoudige middelen moesten verplaatsen.

Sinds 2002 woonde zij in Sint Jozefoord, waar ze nog enkele jaren als groepsleidster van de zusters heeft gefunctioneerd. Ze nam graag deel aan activiteiten in huis en op congregatiedagen was zij er altijd bij. Nu kon ze ook wat meer van de contacten met haar familie genieten. Haar zus Cisca (Zuster Willibrord) overleed in 2013. Tot het laatst toe heeft zij hele goede contacten onderhouden met de familie en was zij graag aanwezig bij gezamenlijke bijeenkomsten met de zusters.

41

Zuster Gerarda, we zullen je missen, je stille en rustige aandacht, je zijn in de kapel en je betrokkenheid.
Dank voor wie je was en voor alles wat je gedaan hebt.

Tevens willen wij de medewerkers van Sint Jozefoord en begeleidsters van de zusters hartelijk danken voor hun zorg, aandacht en liefde. <

Zusters van de Congregatie DMJ

AGENDA

UITGAANSTIPS

Jazz in Duketown

Van 2 t/m 5 juni vindt op verschillende podia in de binnenstad van 's-Hertogenbosch de 44e editie van Jazz in Duketown plaats. De opening is op vrijdagavond op de Parade, het slot-akkoord van het vierdaagse festival is van Trijntje Oosterhuis.

Jazz in Duketown trekt jaarlijks ruim 150.000 bezoekers en richt zich op jazz en aanverwante stromingen van nu en wordt tijdens het Pinksterweekend voor de 44e keer georganiseerd.

Op de gratis te bezoeken podia in de binnenstad van 's-Hertogenbosch treden nationaal en internationaal bekende muzikanten op.

Maria-tentoonstelling Catharijneconvent Utrecht

Van 10 februari t/m 20 augustus 2017 gaat een lang gekoesterde wens van Museum Catharijneconvent in vervulling met de presentatie van Maria. De tentoonstelling *Maria* blijft ruim 6 maanden open om heel Maria-minnend Nederland de kans te geven haar te ontmoeten. Want ongeacht cultuur of religie, Maria is van alle tijden en van iedereen. Mooie en verrassende verbeeldingen van Maria in de kunst vertellen haar meer dan wonderlijke levensverhaal. Het wordt een inspirerende Mariareis door twee millennia, vol nieuwe kennis en inzichten over de meest invloedrijke en meest afgebeelde vrouw ter wereld.

Adres: Lange Nieuwstraat 38 - 3512 PH Utrecht – 030 231 38 35 – info@catharijneconvent.nl.

Openingstijden: dinsdag t/m vrijdag van 10.00 tot 17.00 uur. Zaterdag en zon- en feestdagen van 11.00 tot 17.00 uur.

LEESTIPS

Stilte

'Stilte' is het aangrijpende meesterwerk van de Japanse schrijver **Shusaku Endo** en is verfilmd als 'Silence' door regisseur Martin Scorsese.

In 1638 vertrekt de jonge Portugese priester Sebastian Rodrigo naar Japan, om daar te helpen bij het verspreiden van de katholieke leer. Hij weet dat hem een zware taak wacht: de Japanse machthebbers keren zich de laatste jaren steeds feller tegen de christenen. Ze worden opgejaagd, gedwongen hun geloof te verloochenen, gemarteld en gedood. Waar de jonge priester echter niet op voorbereid is, is dat zijn eigen geloof zwaar op de proef wordt gesteld. Want als de mensen die hij wil helpen, vanwege zijn overtuiging de dood vinden – wat is dan de zin van zijn komst naar dit vijandige land? En waarom heeft zijn grote voorbeeld, priester Ferreira, hun orde verraden? Erger nog: waarom lijkt God in alle talen te zwijgen? 'Het meest aangrijpende boek over lafheid. En over schuld.'

ISBN: 9789043527897 € 15,--

Het ruisen van de zee

Het ruisen van de zee van **Catharina IJzelenberg** is een hartveroverende roman over de persoonlijke gevolgen van de watersnoodramp. Het verhaal speelt zich af in Zeeland, waar Anton leeraar Nederlands is. Tijdens de watersnoodramp van 1953 zag hij zijn vader verdrinken. Toen ook zijn streng gereformeerde moeder stierf, kon hij eindelijk zijn eigen weg kiezen. Maar zijn leven was voorspelbaar, tot op een dag Claudia voor hem in de klas staat en Anton wordt overspoeld door herinneringen aan zijn vader. Opnieuw beleeft hij diens verdrinkingsdood en hij beseft dat hij zijn emoties al die tijd heeft weggedrukt. In Claudia ziet hij een mogelijkheid zijn trauma op te lossen. Zeer treffend omschrijft Catharina IJzelenberg de tijdsgeest van de jaren vijftig en zestig en de onmacht van veel babyboomers om met emoties om te gaan.

Catharina IJzelenberg is geboren en getogen in Zeeland en woont tegenwoordig in Zwolle.

ISBN 9789026336201 € 19,99

KIJKTIPS (DVD)

Through the wall (film)

Michal is 32 jaar. Ze werd 12 jaar geleden religieus en gaat nu trouwen. Een maand voor het trouwen, terwijl ze hapjes maakt voor de bruiloft, haakt de bruidegom af en gaat de trouwerij niet door. Michal voelt dat ze niet kan terugkeren naar het normale leven en de gebruikelijke manier om een partner te vinden. Ze meent dat dit het moment is om iets elementairs in haar persoonlijkheid te wijzigen. Het eenvoudige geloof in de goedheid en de liefde van God, dat hij wil geven en alleen op haar wacht om hem te verzoeken. Michal gaat een maand lang op zoek naar een geplande trouwdag: "Ik heb de locatie, de trouwjurk, het appartement; God kan me nu makkelijk mijn bruidegom brengen".

Vanaf 8 juni in de bioscoop.

Karol (dvd)

De speelfilm Karol bestaat uit twee delen. De man die paus werd beschrijft het leven van Karol Wojtyla als professor, priester, bisschop en kardinaal in Polen onder nazi-bezetting en vervolgens onder het communistische regime. De paus van de hoop vertelt het leven van Paus Johannes Paulus II. Meer dan 6 uur film, gebaseerd op unieke getuigenverslagen en gefilmd op historische locaties.

LUISTERTIPS (CD)

Nieuwe melodie op het nieuwe Onze Vader (cd)

Op de tekst van het nieuwe Onze Vader is door **Jan Frans Lindemans** nieuwe, eenvoudige muziek gecomponeerd, die vlot zingbaar is en makkelijk kan aangeleerd worden. Dit wondermooie gebed verdient immers een frisse en spirituele melodie. De ingezongen cd bevat ook de partituren voor orgelbegeleiding en zang.
€ 5,--.

Elements (cd)

Voor zijn gloednieuwe album Elements liet componist-instrumentalist **Ludovico Einaudi** zich inspireren door – inderdaad – elementen: aarde-water-licht-vuur, mathematische en wetenschappelijke elementen, muzikale vormen en beelden-de kunst vormen. De muziek is meeslepend, toegankelijk, melancholisch, evocatief; onmiskenbaar 'Einaudi'. Amsterdam Sinfonietta levert een prominente bijdrage op dit album.
€ 19,90.

COLOFON

Zesenvestigste jaargang,
Nummer 1,
Maart 2017

De Heeriaan is een uitgave van de Congregatie Dochters van Maria en Joseph (Zusters van de Choorstraat). Het blad verschijnt viermaal per jaar in de maanden maart, juni, september en december en wordt in een oplage van 500 exemplaren onder relaties verspreid.

Redactie:

Brigitte Lutters (hoofdredactie)
b.lutters@congregatiedmj.nl
(073) 6904 623 (rechtstreeks)

Zuster Veronie Franken
v.franken@cdmj.nl

Zuster Til Lagerberg
t.lagerberg@cdmj.nl

Ton Vogel
vogel-bots@home.nl

Vanwege het Kapittel zal er in juni 2017 geen Heeriaan verschijnen.

Dat betekent dat het eerstvolgende nummer medio september bij u op de mat ligt. Kopij hiervoor inleveren uiterlijk eind juli 2017.

DE HEERIAAN

VOORJAAR 2017